SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 3
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING TA’LIM SAMARADORLIGIGA TA’SIRI

Davlatova Nasiba Murot qizi

Qoraqalpog‘iston Respublikasi, Kasbi tumani, Mesit qishlog‘i 51-sonli umumiy o‘rta ta’lim maktabi, boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

nasebaxdavlatova@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshirish hamda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishdagi o‘rni yoritilgan. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, didaktik o‘yinlar va zamonaviy ta’lim vositalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, o‘qituvchining metodik mahorati va innovatsion yondashuvi dars samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligi asoslangan. Zamonaviy tadqiqotlarda ham interfaol va raqamli texnologiyalar boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarning faolligi hamda mustaqil fikrlashini rivojlantirish imkonini berishi qayd etilgan.

Kalit so‘zlar

Boshlang‘ich ta’lim, pedagogik texnologiya, interfaol metod, innovatsion ta’lim, didaktik o‘yin, raqamli texnologiya, mustaqil fikrlash, ta’lim samaradorligi.

Kirish

Boshlang‘ich ta’lim bolaning keyingi ta’lim bosqichlari uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma va kompetensiyalari shakllanadigan muhim davr hisoblanadi. Aynan boshlang‘ich sinflarda o‘quvchining o‘qishga bo‘lgan munosabati, mustaqil fikrlash qobiliyati, muloqot ko‘nikmalari hamda bilim olishga bo‘lgan qiziqishi shakllana boshlaydi.

Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisidan nafaqat fanlar bo‘yicha chuqur bilim, balki zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanish, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va dars jarayonini qiziqarli tashkil etish mahorati ham talab qilinadi.

Zamonaviy pedagogik adabiyotlarda boshlang‘ich ta’limda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion yondashuvlardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri sifatida e’tirof etiladi.

Asosiy qism

Boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning o‘rni

Pedagogik texnologiya — ta’lim jarayonini aniq maqsadlar asosida tashkil etish, o‘quvchilarga bilim berish va kutilgan ta’limiy natijalarga erishishni ta’minlovchi metodlar, shakllar hamda vositalar tizimidir.

Boshlang‘ich sinflarda pedagogik texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, kichik maktab yoshidagi bolalar ko‘rgazmali materiallar, o‘yinlar, savol-javoblar va amaliy mashg‘ulotlar orqali bilimlarni samaraliroq o‘zlashtiradilar.

Masalan, ona tili darslarida “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Baliq skeleti” va “Insert” kabi metodlardan foydalanish mumkin. Matematika darslarida esa mantiqiy topshiriqlar, didaktik o‘yinlar va guruhli mashg‘ulotlar o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi.

Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlarning asosiy afzalliklaridan biri o‘quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantirishidir. An’anaviy darsda o‘qituvchi asosiy axborot manbai sifatida namoyon bo‘lsa, interfaol ta’lim jarayonida o‘quvchi bilimlarni izlash, savollar berish, fikr bildirish va xulosalar chiqarishda faol ishtirok etadi.

Boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlarni qo‘llashda o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga alohida e’tibor qaratish lozim. Topshiriqlar sodda, tushunarli va qiziqarli bo‘lishi bilan birga, bolaning mustaqil fikrlash qobiliyatini ham rivojlantirishi kerak.

Ilmiy tadqiqotlarda ham boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy faolligini oshirishda pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Elektron darsliklar, multimedia materiallari, interaktiv topshiriqlar, ta’limiy videolar va onlayn platformalar boshlang‘ich ta’lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi.

Raqamli vositalardan foydalanish o‘quvchilarga mavzuni nafaqat tinglash, balki vizual tarzda kuzatish va amaliy topshiriqlarni bajarish orqali o‘zlashtirish imkonini beradi. Masalan, tabiiy fanlar mavzularini o‘rganishda videolavhalar va animatsiyalardan, matematika darslarida esa interaktiv mashqlardan foydalanish mumkin.

2026-yilda olib borilgan tadqiqotlarda ham bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida raqamli kompetensiyalarni shakllantirish va elektron ta’lim resurslaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish masalalariga e’tibor qaratilgan.

Didaktik o‘yinlarning ahamiyati

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun didaktik o‘yinlar ta’lim-tarbiya jarayonining samarali vositalaridan biri hisoblanadi. O‘yin orqali bola bilimlarni tabiiy ravishda o‘zlashtiradi, topshiriqlarni bajarish jarayonida o‘z fikrini ifodalashga va boshqalar bilan hamkorlik qilishga o‘rganadi.

Masalan, darsning turli bosqichlarida quyidagi didaktik o‘yinlardan foydalanish mumkin:

- “Kim chaqqon?”;
- “Topqirlar bellashuvi”;
- “So‘zdan so‘z yasang”;
- “Matematik domino”;
- “Savolga javob ber”;
- “Rasm asosida hikoya tuz”.

Bunday usullar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning tezkor fikrlash, xotira va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O‘qituvchining metodik mahorati

Har qanday pedagogik texnologiyaning samaradorligi, avvalo, undan foydalanayotgan o‘qituvchining metodik mahoratiga bog‘liq. Bir xil metod turli sinflarda turlicha natija berishi mumkin, chunki har bir sinfning bilim darajasi, qiziqishlari va psixologik xususiyatlari o‘ziga xosdir.

Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi darsni rejalashtirishda quyidagi omillarni hisobga olishi zarur:

1. O‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini;
2. Mavzuning mazmunini;
3. Darsning maqsad va vazifalarini;
4. O‘quvchilarning mavjud bilim darajasini;
5. Mavjud texnik va didaktik vositalarni.

O‘qituvchining muntazam ravishda o‘z ustida ishlashi, yangi pedagogik texnologiyalarni o‘rganishi va ularni amaliyotda sinab ko‘rishi kasbiy rivojlanishning muhim shartlaridan biridir.

Amaliy tavsiyalar

Boshlang‘ich ta’lim samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi amaliy tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

- ❖ Har bir darsda o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undash;
- ❖ Interfaol metodlarni mavzu mazmuniga mos ravishda tanlash;
- ❖ Dars jarayonida didaktik o‘yinlardan samarali foydalanish;
- ❖ Raqamli va multimedia vositalarini maqsadli qo‘llash;
- ❖ O‘quvchilarga mustaqil fikrlash va xulosa chiqarish imkoniyatini yaratish;
- ❖ Guruh va juftliklarda ishlash faoliyatini yo‘lga qo‘yish;
- ❖ Har bir o‘quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olish;
- ❖ O‘quvchilarni rag‘batlantirish va ularga konstruktiv fikr-mulohazalar bildirish;

❖ O‘qituvchilarning malakasini muntazam oshirib borish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar o‘quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etish, ularning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish imkonini beradi.

Ayniqsa, uzoq yillik pedagogik tajribaga ega boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining zamonaviy texnologiyalarni amaliy tajriba bilan uyg‘unlashtirishi ta’lim jarayoni samaradorligini yanada oshirishi mumkin. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda ham boshlang‘ich ta’limda pedagogik va raqamli texnologiyalarni uyg‘unlashtirish dolzarb ilmiy-metodik yo‘nalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Demak, zamonaviy o‘qituvchi o‘quvchiga tayyor bilimlarni beruvchi shaxs bo‘lish bilan cheklanmasdan, uni izlanishga, mustaqil fikrlashga, savollar berishga va xulosalar chiqarishga yo‘naltiruvchi pedagog bo‘lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘afforova T. Boshlang‘ich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Tafakkur, 2011.

2. O‘zbekiston ta’lim tizimida boshlang‘ich sinflarda pedagogik va innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha ilmiy-metodik materiallar.

3. Suyunov D.A., Abdiraxmanov Sh.X. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish. - 2026.

4. Odilova F.O. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy faolligini oshirishda pedagogik texnologiyalar.

5. Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish. // Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali.